

Politikanın Üretiminde ve Sunumunda Uzmanlar: Yeni Politik Seçkinler Üzerine Teorik Bir İnceleme

Experts in the Production and Presentation of The Politics: A Theoretical Review on the Political Elites

Süleyman ŞAHAN*

Öz

Bu makale bilgi ve deneyim sahibi uzmanların “politikanın üretimi ve sunumundaki” artan etkilerini “profesyonelleşme” ve “rasyonelleşme” temelinde tarihsel süreç içerisinde teorik bir çerçevede ele almaktadır. Temel kabul; kararları ve uygulamaları rasyonelleştirme, kamuoyunun denetimi ve eleştirisinden uzak tutma, kitleleri ikna etme ve yönlendirme, varoluşsal sorunları teknik meselelere indirgeme görevleriyle donatılmış uzmanların, günümüzde politikanın” yeni seçkinlerini” oluşturduğudur. Makalede politik kadrolarla yakın ilişki içerisinde bulunan uzmanların Sofistlerden günümüze kadar olan gelişimleri, rolleri ve etkileri incelenmektedir. Sıradan insanların sahip olamadıkları bilgilerle ve mesleki deneyimleriyle toplumu yönlendiren, politik alanı özellikle seçim kampanyaları sürecinde dizayn eden uzmanlar, politik alandaki faaliyetleri ve kendilerine yönelik eleştiriler bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzmanlık, profesyonelleşme, politik profesyoneller, yeni politika, yeni seçkinler

Abstract

This article deals with the growing effects of the knowledgeable and experienced experts on the "production" and the "presentation of the politics" that are based on "professionalization" and "rationalization", in a theoretical framework using historical processes. The fundamental acceptance is experts who are assigned to the tasks that are the rationalization of the decisions and the practices public inspection and avoiding criticism, convincing and directing the masses, downgrading the existential problems to the technical issues, are the "new elites" of the contemporary politics. In this article, It is examined that the evolution of the professionals, who have close relationship with political stakeholders from Sophists to the present, their roles and influences. Experts, who direct the society using their knowledge, which is unknown to the public, and their professional experience, design the political environment, especially the campaigns, these experts' activities in politics and the criticism towards them will be approached within the context.

Key Words: Expertise, professionalization, political professionals, new politics, new elit

Giriş

Bilgiyi üreten ve sunan uzmanların politikadaki faaliyetleri ve bu alandaki etkileri akademik dünyada uzun süredir incelenen konuların başında gelmektedir. Platon'un filozof kralından bu yana, farklı disiplinlerde uzmanların konumu, bilginin toplumsal ve siyasal örgütlenmenin işlevini sağlamadaki işlevi, bilgi sahibi olmanın siyasal sistem içinde sağlayacağı ayrıcalıklı durumun güç ve iktidar ilişkilerindeki yeriyle ilgili yapılan çalışmalar, uzmanlığın politik alanda artan etkisine işaret etmektedir. Sıradan insanların sahip olamadıkları bilgileri ve mesleki pratikleriyle kazandıkları deneyim sayesinde toplumu yönlendirebilen ve politik kadrolarla yakın ilişkiler kurabilen uzmanların özellikle iktidarı meşrulaştırmadaki rolleri onlar üzerine yapılan incelemelerin merkezinde yer almıştır.

Tarihsel süreç içerisinde belirsizlik ve karmaşa ortamlarıyla daha etkili mücadele edebilmek, iktidarın keyfi tutumunu engelleyerek alınan kararlarda yönetilenlerin rızasını alarak meşruiyet sağlamak amacıyla politikacılar, uzmanlık bilgisinin otoritesine sık sık başvurmuşlardır. Politikacıların, uzmanlardan bu beklentilerine karşılık, uzmanlar da politikacılar üzerinde bir baskı unsuru oluşturarak, yönlendirme ve tavsiyeleriyle şekillenmiş bir demokrasi anlayışını yerleştirmeye çalışmışlardır. Bu demokrasi anlayışı aynı zamanda uzmanların toplumsal olarak ayrıcalıklı bir grubun üyesi olduğu söyleminin de yaygınlaşmasına neden olmuştur.

* Öğretim Görevlisi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü, suleymansahan28@gmail.com

Uzmanlık bilgisinden yararlanmanın tarihi çok eskilere dayanıyor olsa da uzmanların etkinlerini, konularını belirleyen dönüşümler “rasyonelleşme” dönemiyle başlamıştır. Aklın belirlediği amaçlar doğrultusunda düşünme ve yaşam biçiminin bir yansıması olan rasyonelleşmeyle beraber öngörülebilir ve yönetilebilir hale gelen “gerçeklik”, düzenlenerek sistematize edilen bir yapıya kavuşmuştur. Düşünce ve eylemlerin temelini hesaplamaları, nedenselliği ve denetlenebilirliği koyan (Keskin, 2014, s. 259) rasyonelleşme, bireysel ve kollektif eylemler düzeyinde insan yaşamını mistik unsurlardan arındırarak, aklın önceliğinde deney ve bilginin matematize edildiği teknik olarak düzenlenmiş bir yaşam alanı öngörür. Öngörülebilir, yönetilebilir bir gerçekliğin sistematize edilme çabası uzmanların profesyoneller olarak amaçsal değil araçsal rollerinin belirginleşmesini sağlamıştır.

Max Weber’in rasyonalite bağlamında ele aldığı “amaçları saptayan politikacı ile durumu, araçları ve etki analizinin gerçekleştiren bilim insanı arasındaki ayrımı” (Aktaran Keskin, 2011, s. 9) uzmanların politik profesyonel tanımlaması içerisinde araçsal rolleri üzerinde bir literatürün kurgulanmasını sağlamıştır.

“Bilim ve bilime yönelik teknolojinin yarattığı entelektüel rasyonalizasyon” (Weber, 1986, s. 135) bilimin yardımıyla uzmanlığın biçim ve içeriğinin gelişimine katkı sağlayarak uzmanların politikacılara yardımcı bir güç olacağını öngörmektedir. Yönetimsel ve toplumsal sorunların uzmanların vereceği enformasyon ile çözülmeye başlanması politikanın da bilimselleşmesinin önünü açmıştır.

Rasyonelleşme ve profesyonelleşme temelinde politikanın yeniden biçimlendirilmesi sürecinde bilgiyi üreterek bunu sunabilen uzmanlar politik yaşamda ön plana çıkmıştır. Politikanın bu yeni ve ayrıcalıklı aktörleri; kontrolsüz biçimde nüfusun genişlemesinin önlenmesi, İkinci Dünya Savaşı sonrası güvenilemeyen kitleye dönüşen kamuoyunun yönlendirilmesi, iki yeni jeopolitik gerçeklikle tanımlanan dünyada kendi konumun haklılaştırılması, seçimler aracılığıyla iktidarın ele geçirilmesi ve yönetimin kararlarının meşrulaştırılması için yararlanılan uzmanlardır. Söz konusu bu uzmanlar üniversite sisteminin içinde geldiği gibi, olağanüstü bir gelişme göstermeye başlayan ekonomik alanda edindiği deneyimleri politik alana aktaran kişilerden de oluşmaktaydı. Ancak ağırlık, modernleşme/kalkınma teorisini devlete ve kamu politikalarına uyarlayabilecek, planlama ve gelişmeyi birbiriyle örtüştürebilecek, kamuoyu nezdinde hassas ölçümlerde bulunabilecek analitikçilerdeydi.

Planlama, yönetme, teknoloji, ilerleme gibi egemen söylemlerin kullanılarak farklı sınıfsal çıkarlar arasında denge sağlamak amacı aynı zamanda toplumsal sorunların da 1950 sonrası teknik bir meseleye indirgenmesine yol açmıştır. Rasyonel ve teknik politikanın uygulanabileceğine olan inanç, kapitalist gelişme sürecinin üç önemli aktörü olan devlet, büyük sermaye ve örgütlü işçi hareketlerini toplumsal sözleşmeye dayalı olarak kurulan Keynesyen Sosyal Refah Devleti çatısı altında bir araya getirmiştir. Bürokratik teknik rasyonalite ilkelerine göre idare edilen devlet müdahaleciliği ve farklı özel çıkar grupları arasındaki kurulacak olan denge fikrine yaslanan refah devleti (Harvey, 1997, s. 159), sosyal demokrat iktidarların “altın çağını” oluştururken uzmanlara dayalı planlama ve yönetme anlayışının da kurumsallaşmasına yol açmıştır. Avrupa ülkelerinde 1970’lerde başlayan durgunluk sosyal refah devletini derin bir krizin içerisine sürüklerken, toplumsal hareketlerin etkisiyle solun meşruiyet sağın ise yönetememe krizi olarak adlandırdığı aynı dönemde “yeni politik profesyoneller” olarak uzmanlar ortaya çıkmıştır. Bu uzmanlar politik kültürün değişimi dışında yaygınlaşan medya ve teknolojilerin bir sonucu olarak gelişmiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısında yaşanan toplumsal, ekonomik ve sosyal dönüşümler “hakikatin politik iktidar için konuşmaya” (Walzer, 1983) başlamasına neden olurken,

“rasyonelleşme” ve “profesyonelleşme” temelinde politikanın yeniden dizayn edilmesinde uzmanların varlığını öne çıkarmıştır.

Sofistlerden Günümüze Politika ve Uzmanlık Bilgisi Arasındaki İlişkinin Tarihsel Kökeni

Politikacıların aldıkları kararları ve ortaya koydukları eylemleri rasyonelleştirmek amacıyla uzmanlardan yararlanmasının tarihi oldukça eskidir. Ekonomiyi, politikayı, ahlakı inceleyerek pratik yaşam sorunlarıyla ilgilenen, kendilerini “bilgili, bilen kişiler” olarak tanımlayan Sofistler, toplumsal ve politik yaşamda başarılı olmak için günlük hayata uygulanabilecek bilim üzerinde durmuşlardır. Bilgiye sahip olan kişi sadece yaşamın gündelik sorunlarını çözmekle kalmayacak, sahip olduğu “retorik” bilgisi ile politik alandaki rakiplerine üstünlük sağlayabilecektir.

Polis yönetiminin varlığını kutsayan ve onu tek politik değer olarak gören Yunan düşünür Sokrates, her alanda olduğu gibi politikada da uzmanlığın gerektiğini belirtmiştir. Bilgiye sahip, erdeme ulaşmış entelektüel azınlığın yönetimini düzeni sağlayacak yegane güç olarak gören Sokrates, “seçkin teorisinin” temellerini attığı gibi “profesyonel politikacının” da oligarşik bir güç olarak gündeme gelmesini sağlamıştır (Ağaoğulları, 2013, s. 150-153).

Eski Yunan Demokrasi’sinde Platon, hocası Sokrates’in uğradığı haksızlıktan dolayı aklın ilkeleri ile düzenlenmiş, bilge, filozof kralın yönetimi altındaki polis devletini idealleştirerek politik seçkinliğin temellerinin güçlenmesini sağlamıştır. Platon’un mesleki iş bölümüne dayalı ideal devletinde en üstün güce sahip olan kişiler devlet yöneticileridir. Azınlığı oluşturan bu bilge kişiler, yönetimin “ profesyonel politikacıların” elinde bireylerden bağımsız yaşayan bir bütün hale gelmesini sağlarlar. Roma’da özellikle Cicero’nun fikirleri etrafında bilge kişilerin devlet yönetiminde görevlendirilmesi, Antik Yunan’dan beri devam etmekte olan düşünceyi biraz daha ön plana çıkartmıştır. Yunan düşünürleri gibi devleti idealleştiren ve devleti her şeyin üzerinde tutan Cicero, seçkin cumhuriyetin geleceğini iletişimle topluma yön veren bilgeliliğin, iyi düşüncenin ve ahlakın temsili olan *Orator*’da görmektedir.

Klasik dönemde bilge kralın-yöneticinin kişiliği ile birleşen bilginin kullanımı 17. yüzyılla beraber farklı meslek ve disiplinlerin katkısıyla kişisellikten arınarak modern anlamda belirginleşmeye başlamıştır.

Bilgi ve bilginin politik alandaki kullanımı farklı şekiller göstermiş olsa da 17. yüzyılda başlayan ve sonrasında artarak devam eden dönüşümler her alanda hissedilmeye başlanmıştır. İsaac Newton’un öncüsü olduğu bilimsel devrimle Tanrı’nın yarattığı bir doğa düzeninin teolojik açıklamaları yerini rasyonel ilkelere bırakmıştır. Emek sürecinin insandan alınarak makineye bağlanmasıyla Batı dünyasının çehresi tamamen değişikliğe uğramıştır. Fransis Bacon’ın “Yeni Atlantis” inde, Adam Smith’in “Ulusların Zenginliği” adlı eserlerinde bu yeni çehre, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle ekonomik bir yaratım olarak zenginliğe ulaşmaya çalışan insanın nesnellik, verimlilik, ölçme, değerlendirme ve ilerlemeyi kendisine rehber edinmesi olarak tanımlanmıştır (Postman, 2006).

Endüstrileşmeyle beraber ekonomiden hukuka devletin müdahale gücünün artması uzmanlığı da yaygınlaştırmıştır. Çeşitlenen toplumsal yaşamın ihtiyaçlarına cevap verebilmek için farklı uzmanlık dalları ortaya çıkarak bilimin mesleklere ayrılmasının önu açılmıştır. Bilimin disiplinlere ayrılması ve meslekleşmesi, bilgi üretiminin devamlılığını sağlamış, sistematik hale gelen araştırmanın gerçekliği, farkı uzmanlık dallarındaki bilgi kümelerini ayırtmıştır. Bilimsel bilgidен sosyal ve politik anlamda hızlı bir şekilde yararlanmaya yönelik beklenti, üniversitelerin gelişimini beklemeden başta doğa bilimleri olmak üzere bilgiyi kendi özerk alanında kurumsallaştırmıştır. 17. ve 18. yüzyılda kraliyet akademilerinin

artması ve Napoleon'un kurduğu okullar yöneticilerin bilimden beklentilerinin bir sonucudur. Bu beklenti, üniversitelerin bir sonraki yüzyılda gelişiminin sağlayıcısı olarak devlet desteği olan araştırmalar yapan edebiyat, dil uzmanlarının etkinliğinin alt yapısını oluşturmuştur (Gulbenkian, 1996, s. 117). Newton'un başlattığı dönüşüm, kapitalist ekonomik sistemin arzu ettiği düzenin ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla bilimlerin de pozitivist bir nitelik kazanarak kesin doğrular üzerinden inşa edilmesini yaygınlaştırmıştır. Yeni meslek dallarıyla beraber toplumsal ihtiyaçlara cevap vermede bilimin anahtar konumu, Platon'da olduğu gibi bilgi sahibi filozof kralın yerini bilgiye sahip olan uzmanlara ve onu kullanarak somutlaştıran iktidar arasındaki ayrıma bırakmasına neden olmuştur.

Sistemin istikrarlı yapısının devamına yönelik olarak devlet müdahalesinin giderek belirginleştiği 19. yüzyıl, araştırma ve teknolojinin birbirini tamamladığı iki büyük gelişim etrafında tanımlanmıştır (Habermas, 1992, s. 120). Bu yüzyılda bilim ve teknik o zamanki en büyük gelişimini yaşamıştır. Bilimin disiplinlere ayrılarak meslekleşmenin gerçekleştiği dönem içerisinde sistemli araştırmanın, uzmanlığı beraberinde getireceğine dair inanç da giderek kuvvetlenmiştir (Keskin, 2011, s. 29).

Devletin hukuk ve düzen adına artan müdahalesi 19. yüzyılda uzmanlığa olan gereksinimi artırmıştır. Endüstrileşmenin farklı alanlarındaki yansımalarının ortak paydası uzmanlığın çeşitliliği ve işlevselliğinde artış olmasıdır. Farklı, karmaşıklaşmış uzmanlık dallarına olan ihtiyacın artması mesleki anlamda kurumsallaşmanın oluşmasının zeminini hazırlamıştır.

Bilginin çeşitliliğinin ve kullanımının artışı bilimsel nitelikli uzmanların gerekliliğini göz önüne sermiştir. Endüstriyel ve politik gelişmeler sonucu ortaya çıkan toplumsal boşlukların ancak uzmanlık bilgisiyle doldurulacağı dair inanç, toplumu ileriye götürecek olan aydınlanmanın ancak teknik bilgi sayesinde gerçekleşebileceği öngörüsünün kuvvetlenmesine neden olmuştur. Pozitivist düşünce geleneğinde bilime dayalı yönetim anlayışı, uzmanlığı endüstriyel ve politik süreçler bağlamında ele alıp değerlendirmektedir. Uzmanlık, böyle bir anlayışın karşılığı olarak toplumun gereksinimlerini karşılayacak ve aydınlanmamış, rasyonel düşünemeyen kitleleri denetleyecek bir araç olarak görülmüştür.

Dini inançların toplumsal bütünlüğe büyük zararlar verdiğini dile getiren Saint Simon, dinsel inançların yarattığı tahribatın ancak bilimsel ve teknoloji temelli bir inanç sisteminin kurgulanmasıyla ortadan kalkabileceğini öngörmüştür. Düzeni sağlayabilecek olan uzmanların kurgulayacağı *yönetimsel sistem* farklı çıkarları da dengeleyebilecek geniş kapsamlı bir konsensüsü oluşturabilecektir. Saint Simon'a göre gerçek ilerleme sadece siyasi çıkar rekabetinin olmadığı özgür bir toplumda bulunabilir. Bu ilerleme ise ancak endüstri ve yönetim içinde bilim adamları ve teknisyenler tarafından oluşturulan yeni bir "uzman yönetimi" sisteminin getirilmesiyle gerçekleşir (Fischer, 1990, s. 69).

Saint-Simon gibi Auguste Comte da insanlığın ilerleyişinin formülü olarak pozitivist yöntemlerle elde edilen bilgiyi göstermiştir. Pozitivist epistemolojinin kullandığı yol ve yöntemlerin iktidarlara öngörü sağlayabileceği düşüncesini savunan Comte, bilim ve teknolojiyi birleştirmekle kalmamış teknolojinin toplumsal yaşamın tüm alanlarına nüfuz etmesini de sağlamıştır (Bottomore, Nisbet, 1990, s. 259). İnsanoğlunun faaliyetlerindeki çok yönlülüğün artışı bilim ve teknolojik ilerlemenin toplumsal gelişmenin başat gücü haline gelmesiyle birleşince uzmanlıkla karakterize edilen toplum idealize edilmeye başlanmıştır.

Saint-Simon ve Comte çalışmalarında bilimsel/teknik seçkin olarak tanımladıkları uzmanları, pozitivist yöntemlerle ilişkilendirerek planlama aracılığıyla toplumsal mühendisliğin merkezi rolü üzerine vurgu yapmışlardır (Keskin, 2011, s. 32). Doğayı anlama ve toplumu yönlendirmede uzmanlığın stratejik konumuna dikkat çeken pozitivist düşünce, sorun çözmeye yönelik, araçsal rolü belirginleşmiş, farklı disiplinleri bir araya getirmiş bir

uzmanlığı tanımlamıştır. Bu düşünce yapısında toplumsal sorunlar, uzmanlığın sağlayacağı tarafsızlık ve nesnellik aracılığıyla teknik bir alana indirgenerek yaşamsal pratikleri içerisinden kopartılmıştır.

Uzmanlık, pozitivist bilim anlayışının bir yansıması olarak doğa bilimlerinden uygulanan yöntemlerin toplum bilimlerine uyarlanmasıyla aracılı hale gelmiştir. Uzmanların araçsallığı toplumsal öğeleri şeyleştirerek onlar arasındaki ilişkileri olgusallaştırmaktadır (Adorno, Horkheimer, 2016). Felsefeci teknokratların ağırlıkta olduğu toplum mühendisleri, pozitivist mutlak bilimciliği altında dini dogmatizmle mücadele ederken bilimin dogmatik hale gelerek sorunların tek çözüm kaynağı olarak görülmesine neden olmuştur.

Toplumsal ve ekonomik hayatın mekanizmalarının karmaşıklaşması, uzmanların tavsiyelerine dayanan bir demokrasi anlayışını yerleştirme düşüncesiyle birleşince bilgi sahibi uzmanların söylemini meşrulaştıran ortam yaratılmıştır. Uzman görüşünün sıradan insana göre daha fazla ağırlık kazanacağı vurgusu (Sartori, tarihsiz, s. 247) politika ve uzmanlık arasındaki görev, sınır ve örgütsel yapılanmalar üzerinde durulmasına yol açmıştır (Luhmann, 1983). Politika ve uzmanlık arasındaki ilişkinin detaylandırılmasında Max Weber'in önemli katkıları olmuştur. Rasyonelleşme ve demokrasinin gelişimi bağlamında politikayı meslek edinen profesyonel politikacılar üzerinde duran Weber, uzmanların politik alan içerisinde ilk defa bu kadar açık şekilde ifadesi edilmesini sağlamıştır.

Politikayı Meslek Edinen Uzmanlar ve Max Weber

Din felsefesi, sosyoloji, siyaset bilimi gibi farklı birçok alanda çalışma konusu olan ve sosyal bilimlerin felsefi bir nitelik kazanmasının yapı taşlarından Max Weber, uzmanlığı rasyonelleşme ve modern devletle ilişkilendirmiştir. Bilimsel ve teknik ilerlemenin kurumsallaşmasıyla toplumun artan rasyonelleşmesinin “dünyanın büyümesini bozduğunu” dile getiren Weber'e (1986) göre rasyonelite doğa ve toplumsal düzen üzerinde hakimiyet kurarak hesaplamalara, nedenselliğe, denetlenebilirliğe mahkum edilmiş bir dünya inşa etmiştir. Dini kutsallığın yerini aklın ve bilimin kutsallığına bıraktığı rasyonel dönemde yaşamın tüm unsurları mistik etkilerden arındırılmış, bireysel ve kolektif anlamda bilim, teknolojinin itici gücü ve ilerlemeyi sağlayacak tek araç olarak görülmüştür.

Weber'in bakış açısında bilimsel ve teknik akıl toplumun temel güçleri olarak kurumsallaştırılmıştır. “Entelektüelleşme” ve “rasyonelizasyon” olarak tanımlanan modern toplumun sekülerleşme sürecinde akıl yeni bir biçime büründü. Bilgi ve yaşam içindeki deneyimin ileri düzeyde matematize edildiği, bilimsel bilginin ve toplumsal yaşamın idare edilmesinin kaynağı olarak deneyselliğin görüldüğü, teknik eğitilmiş uzman yöneticilerin ortaya çıktığı aklın bu yeni biçimi, hem teknolojik hem de yönetsel uzmanları “tüm varlığımızın kesinlikle kaçınılmaz bir durumu” haline getirmiştir (Fischer, 1990, s. 62).

Rasyonelleşmeyi politik bağlam içerisine yerleştirerek kullanan Weber, kavramı “kesin olarak belirlenmiş pratik bir amaca, eldeki verilerin git gide daha doğru hesaplanmasıyla yöntemsel olarak ulaşılması” şeklinde tanımlamıştır (Keskin, 2011, s. 9). Bürokrasiyi ve kapitalist örgütsel yapıları da rasyonel yönetilen kurumlar şeklinde ele alan Weber'e göre rasyonelite, fonksiyonel olarak uzmanlaşmaya dayalı iş bölümünü gerçekleştirecek, kişisel ve duygusal olmayan nesnel ilkeleri açıkça belirlenmiş hiyerarşik yapılarda hesaplamalara dayalı olarak uygulayacak yöntemlerin temelidir (Weber, 1996).

Siyasal partilerin ve parlamentoların yoğun eleştiriye maruz kaldığı bir dönemde politikacı ve uzman arasındaki ilişkiyi irdeleyen Weber, uzmanlığı; rasyonelizm, teknik akıl, kapitalizm, bilim gibi geniş bir alanın parçası olarak düşünmüş ve konumlandırmıştır. Bilimsel ve teknik aklın kurumsallaşarak rasyonelleşme tanımıyla modern devletin sekülerleşmesinin önünü açtığı belirten Weber, aklın sistematize edilmiş deneysel yönünün

diğer bilgi türleri ile karşılaştırıldığında üstünlüğe neden olduğu üzerinde durur. Weber'in konumuz açısından önemi de bilimsel ve teknik akla sahip uzmanların politik profesyoneller tanımı altında özelliklerini, rol ve işlevlerini çözümlenmeye çalışmasıdır.

Weber, profesyonelleşmeyi “rasyonelleşme” kavramıyla beraber ele almıştır. Rasyonelleşmenin ise endüstrileşmenin yol açtığı yaşam tarzlarındaki kentleşme, iletişim ve ulaşım alanlarındaki teknikleşmeye paralel olarak yorumlanması gerekmektedir (Habermas, 2007: s. 33). Rasyonelleşme, bilimsel ve teknik aklın kurumsallaşması, modern toplumun sekülerleşmesinin belirgin bir özelliği olarak tanımlanmıştır. Weber'e göre rasyonel ve teknik aklın diğer bilgi türleri ile kıyaslandığında kesin bir üstünlüğü vardır. Bu üstünlüğün kullanımı anlamına gelen rasyonel eylem, hukukta, politikada, bürokraside kısacası modern toplumun tüm kurumsal alanlarında kendini göstermektedir. Modern toplum, her bir alanında rasyonel eylemin gerçekleştiği bir yapıdır. Kapitalist işletmeler gibi akılcı hesaplamalarla planlama yapma yeteneğine dayanan devletin kendisi de rasyonaliteden yararlanır. Pratik ve mantıksal aklın kullanımının rasyonalizmin temelini oluşturduğunu belirten Weber, değerlerden arındırılmış uzmanlık bilgisinin altını çizmektedir. Ona göre ekonomik işletmelerin verimliliklerini artırmak amacıyla faydalandığı uzman görevlilerden politikacılar da meşruluk kazanmak amacıyla yararlanmalıdır (Weber, 1986).

Weber, teorisinde devletin kapitalist işletmelere benzer dönüşümler yaşadığını saptamıştır. Bu dönüşümler sonucunda devlet yönetimi için gerekli olan idari kadroların ve memurların sınıfsal yapıları uzmanlaşmanın katkısıyla ortadan kalkmıştır. İşletme yöntemlerinin politik alana uyarlanmasıyla birlikte meslekten politikacılar ortaya çıkmıştır.

20. yüzyılın ilk yarısı politik aktörler ile uzmanlar arasındaki ilişkinin giderek farkındalıklar üzerinde kurgulandığı bir dönem olmuştur. Weber, *Meslek Olarak Siyaset* sunumunda rasyonel devletin şekillendirilmesinde gereksinim duyulan uzmanların ideal tiplerinin tarihi ve politikanın meslek haline gelmesinin sonuçları üzerinde durmuştur (Ahonen, Palonen, 2001). Max Weber, modern parlamentarizmin ve ondan türeyerek genişleyen kitle demokrasisindeki partiler iktidarının sonucu olarak geçmişteki boş zaman ve fırsat politikacılarının tam zamanlı ve meslekten politikacılara dönüştüğünü ifade etmiştir. Weber'in parlamenterler arasında yaptığı “politika için ve politika sayesinde” yaşayan ayrımı, politika biliminin de en sık kullandığı kavramlar arasındadır. Her ne kadar 1970'lerle birlikte bütün Batı demokrasilerinde meslekten politikacılar için bir piyasa oluşmuş olsa da Weber daha o tarihlerde politika için yaşayanlardan politika sayesinde yaşayanlara doğru devam eden tarihsel bir eğilime işaret etmektedir. Bunun nedenini ise demokratikleşme ve artan devlet görevleri olarak açıklamaktadır (Weber, 1986). Demokratikleşme, meslekten politikacıların yetişmesi için vazgeçilemez bir unsur olarak değerlendirilirken, bunun birinci sebebi olarak politik görevlerin sosyal açılımının sağlanmasının maddi ön koşullarının yaratılması gösterilmiştir. Diğer bir sebep ise artan devlet görevleri için seçilmişlerin çok daha fazla zaman ve emek harcamalarının gerekliliğidir. Bu yüzden seçilmiş parlamenterlerin genellikle geçmişteki mesleklerinden edindikleri gelirle idare etmeleri mümkün olmamaktaydı. Sonuç olarak ancak politik etkinlikleri aracılığıyla bir gelir elde etmeleri durumunda parlamenter olarak görevlerini yerine getirebileceklerdi.

Uzmanların ortaya çıkış sürecini aynı zamanda politikanın meslek edinilmesi olarak değerlendiren düşünür, uzman olan politik profesyonelle iki özellik atfetmiştir. Bu özelliklerin ilki profesyonelin politikaya ekonomik yönden bağımlılığıdır. Politik örgütü harekete geçiren, oydaşmayı sağlama görevi üstlenen profesyonel, uzman ya da danışman olarak yerine getirdiği işlevin karşılığında belirli bir ekonomik gelir elde etmektedir. Weber'in politik profesyonelin ilk özelliği olarak ortaya koyduğu ekonomik yönden bağımlı olma durumu, sadece bir memur olan parti bürokratını kapsayan bir durum değildir. Tüm çalışmaları ve hayatı politika üzerine kurulu olan parti lideri de devlet iktidarında doğrudan sorumluluk

alana kadar politik profesyoneller içerisine dahildir. Kitle partisi bürokrati olan ve genellikle politik liderin arkasında kalan, çok ender sorumluluk üstlenen profesyonelin ikinci özelliği ise “uzmanlık” yetenekleridir. Bu uzmanlık yeteneğini en çok da partiler arası pazarlıklarda kullanmaktadır. Politikada uzmanlaşan profesyonel, işbirliği yapılan gruplarla ve mücadele halinde bulunan rakiplerle nasıl ilişki kurulacağı, politik süreçlerle pazarlıkların nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi sahibidir (Mancini, 2009, s. 280-281).

“Meslek Olarak Siyaset” sunumunda düşünür, modern parti örgütü biçimlerinin içerisinde ortaya çıkan politik profesyonellerin varlığını demokrasinin gelişimine ve genel oy hakkının yaygınlaşmasına bağlamıştır. Oy hakkının yaygınlaşmasından önce aralarında din adamlarının, akademisyenlerin, hukukçuların, doktorların, eğitimcilerin, fabrikatörlerin bulunduğu, tahsilli ve toprak sahibi çevrelerin oluşturduğu parti misyonunu üstlenmeye çalışan yerel siyasal kulüpler varlıklarını sürdürmekteydi. Esas mesleği politika olanların sayıca az olduğu, politikayı fahri olarak yürütenlerin ağırlıklı olduğu bir örgütlenme modeline sahip olan (Habermas, 1997, s. 337) eşraf partisi tarzı partiler, oy verme hakkının genişlemesine paralel olarak değişen koşulların ihtiyaçlarına cevap verememiş ve zaman içinde yerlerini yeni bir örgütlenme modelindeki partilere bırakmışlardır. Kitlelerinin desteğini kazanmak, adayları tanıtılabilmek için her seçim bölgesinde yerel komiteler şeklinde örgütlenmiş, ideolojik olarak sıkı bağların kurulduğu çok sayıda üyeye sahip, her şeyin katı bir biçimde merkezi olarak bürokratize edildiği parti yapıları bu dönemde ortaya çıkmıştır. Güçlü bir örgüte ve liderin gücüne dayanan Weber’in parti yapıları, değişen önderliğin ve aynı zamanda politikadaki profesyonelleşmenin de örneklerini oluşturmaktadır. Kitle partisi yapılarının belirginleşmesiyle beraber partinin memurları olan bürokratlar politika sahnesindeki yerlerini almışlardır. Parlamento dışında görev yapan profesyonel politikacılar örgütleri ele geçirerek ya sabit maaşlı parti görevlileri ya da politik girişimciler olarak çalışmışlardır. “Amerikan parti patronları (boss) ve İngiliz seçim ajanları” bu tür girişimcilerdir (Weber, 1996, s. 164-165).

Alman yazarın formülasyonunda iki özelliği ile ön plana çıkan, uzmanlık bilgisini kullanan politik profesyoneller hiçbir koşula bağlı olmaksızın parti ve lider için çalışmaktadır. Politik profesyonellerin iş motivasyonlarını oluşturan da parti ve liderin itibarına duyulan saygı ve bağlılıktır. Genel oy hakkının yaygınlaşması, demokratik gelişmelerle ilişkilendirilen kitle partileri, lider ve parti ile memur arasındaki ilişki üzerinden temellenmiştir. Memur, kendisini partiye ve lidere tamamen teslim etmiştir. Meslekten politikacı olan memur, lider değişse bile partiye olan bağlılığını ve teslimiyetini sürdürür (Mancini, 2009, s. 283).

Weber, politik profesyonelleri kişisellikten, değerlerden arınmışlık ve hesaplabilirlikle ele almıştır. Profesyoneller bilgi, birikim ve bilimsel deneyimleriyle politikacılara hizmet eden, tarafsız bir şekilde gerçeğin peşinde koşan rasyonel uygulamalara sadık kişilerdir. Politikacılara dayatmalara girmeden onlara gerçeğin ışığında yol gösteren uzmanlar, Weber’in politik profesyonel tanımı içerisinde kendilerine yer bulmuşlardır.

20. Yüzyılda Uzmanlığın Profesyonelleşmesi

Latince *professio* kökeninden gelen profesyonellik meslek ya da meslek sahibi olma anlamında geniş bir tanım alanına sahiptir. Anglosakson literatüründe yüksek gelir kaynaklı, prestijli grupları tanımlamak için kullanılan kavram geniş anlamda meslek ya da meslekleşme olarak anlaşılmaktadır. Dar anlamda ise uzmanlık ile eş anlamda belirgin alanlara ilişkin bilgiye sahip olma biçiminde kullanılmaktadır (Keskin, 2014, s. 254). Profesyonelleşme, uzmanlık bilgisi ve toplumsal ayrıcalığı simgeleyen bir kavram olarak tanımlanmıştır. Weber’in uzmanlık bilgisi ve yeteneğine sahip profesyonelleri, sadece politika alanındaki değişimin değil başta Birleşik Devletler olmak tüm dünyada yaşanan toplumsal değişimin taşıyıcısı haline gelmişlerdir.

20. yüzyılda uzmanlar, profesyonelleşme içerisinde ABD'deki "İlerlemeci Hareket" dönemiyle birlikte büyük bir gelişme kaydetmiştir. Profesyonelleşme sürecinin yaşandığı bu dönemde "yeni orta sınıfın" yükselişi belgelenirken, bu sınıfın çıkarlarına uygun toplumsal düzeni inşa edecek ortak yararın oluşması için gerekli olan ideoloji de uygun bir zemine yerleştirilmiştir (Keskin, 2011, s. 34). Bu ideoloji, uzmanları kişisel çıkar ve beklentilerini geri plana alan, ortak yarara ulaşmaya çalışan kişiler olarak ele alır. Demokrasinin yeni taşıyıcı gücü olan uzmanlar, krizleri başlamadan önleyecek, insanın kendi aklıyla inşa ettiği uygarlığı bir sonraki aşamaya taşıyacak gelişme ve ilerlemeyle özdeşleşmiş kişiler haline gelmiştir. Tarafsız ve güvenilir verilerinden yaralanan uzmanlar, yöneticileri aniden karar vermeleri gereken durumlarda önyargılarından, yanlış değerlendirmelerden kurtararak, onların doğru seçenekleri kullanmalarını sağlarlar.

İlerlemeci Hareket döneminde uzmanlar, toplumsal sorumluluk ve adalet anlayışının yanına bilimin teknik desteğini de alarak reformlarını ikili bir yapı üzerine kurmuşlardır. Belirsizlikleri ortadan kaldırarak güven ortamı oluşturacak bilgi ve beceriyi sunan Walter Lippmann'ın ifadesiyle "profesyonel adamlar" (Etzemüller, 2009, s. 208) rasyonel sorun çözümünü gerçekleştiren, ortak yarara ulaşılmasını sağlayan kişilerdir.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Franklin D. Roosevelt, 1933-1938 yılları arasında hukukçulardan ekonomistlerden ve halkla ilişkiler uzmanlarından oluşan "Beyin Takımı" ile "New Deal" programını geliştirerek refah devleti modelini oluşturmaya çalışmıştır. Birleşik Devletlerin 1929 krizinin etkisinden kurtulabilmesi ve kendini yenileyebilmesi için reform programlarının uygulanmasında etkin roller üstlenen Beyin Takımı, profesyonellerin yönetsel anlamda meşruluğunun sağlanmasının ideal örnekleri olmuştur. 1929 bunalımı politik olana ve politik kurumlara olan güveni sarsmıştır. Güvenin yeniden sağlanması için ekonomik ve toplumsal planlama programları, uzmanların önerileri doğrultusunda geliştirilmiştir. Hükümetin toplumsal yaşam içindeki rolünün daha fazla artırılması gerektiği görüşünü dile getiren uzmanlar, Roosevelt döneminde sadece Amerika Birleşik Devletleri'ni değil, tüm dünyayı krizden çıkaracak çözüm önerilerinin kaynağı olarak görülmüştür.

Uzmanlar, 20. yüzyılda kapitalizmin yükselişiyle beraber döneminin en etkili gücü olarak algılanmıştır. Başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerdeki endüstriyel kuruluşlar, sistemi dönüştürerek üretim sürecini düzenleyebilecek bilgiye ihtiyaç duymuşlardır. Bu ihtiyaç, şirkete sahip olmak ve şirketi yönetmek arasındaki ayrımın derinleşmesiyle daha da belirgin hale gelmiştir. Yüksek derecede rasyonelleşmeyle çalışma koşullarının planlanması gereği, bilime ve verimliliğe dayalı profesyonellik anlayışı, üretim süreçlerinin örgütlenmesinde ve pazar ilişkilerinde büyük değişimleri başlatmıştır. En önemli ekonomik değer olarak verimliliği güvence altına alan uzmanlar, üretim süreçlerini planlayarak, denetleyerek, yönlendirerek rekabet koşulları için uygun şartları hazırlamışlardır.

Sadece ekonomik değil toplumsal dönüşümlerin de öncüsü olan uzmanlar, kapitalizmde meşruiyetini sağlayan araçlar olarak İlerlemeci Hareket döneminde yeni bir politik kültür oluşturmuşlardır. Değişim süreçleri için verim artırıcı politikalar üreten yeni orta sınıfın seçkini (Dewey, 1927) uzmanlar, "çıkarsızlıkları", "yansızlıkları" gibi özellikleri ile kamusal yarar adına konuşan sözcülerdir. Ekonomik ve politik alanlara kısa sürede yayılan uzmanlar, güçlü politik lider ile özgül çıkarları değil, ulusal çıkarların elde edilmesini sağlayan rasyonel kamu politikalarını tanımlamalarının dışında, onları toplumsal değişim yönünde planlayarak örgütlenmelerini de talep eden (Fischer, 1990, s. 9) bilimin rasyonelliği üzerine inşa edilen düşüncenin temsilcileridirler.

Keynezyen devlet projesi, İkinci Dünya Savaşı esnasında askeri ve ekonomik planlamaya duyulan ihtiyacın savaş sonrası dönemde toplumsal alanda daha fazla hissedilmesine neden olmuştur. Devletin ekonomiyi yönetebileceği düşüncesine dayanan

Keynezyen devlet, farklı çıkarlar arasındaki dengeyi işçi partileri ve sendikalarla sağlanacak işbirliğinde görmektedir. Krizlerin olmadığı ve büyüme odaklı bir ekonomi modeli olan Keynezyen devletin, bilginin uygulanabilirliğine olan gereksinimi, uzmanların politikayı biçimlendirmede önemli bir etkiye ulaşmalarını sağlamıştır. “Toplum mühendisi” olan teknik tabakanın içerisine zamanla toplumsal süreçlerin işlerliğini daha fazla anlamlandırmaya çalışan sosyal bilimciler ve iknayı rasyonel hale getiren siyasal iletişimciler de dahil olmuştur. Toplumsal sorunların teknik bir konuya indirgenerek çözülebileceğine dair inanç, politik kadrolar ve uzmanlar arasındaki ilişkilerin kurumsallaşmasına yol açmıştır. Hükümetlerin desteklediği araştırma kurumları, üniversiteler, think tanklar farklı kesimlerin çıkarlarını birleştiren bilimsel referans çevreleri haline gelmiştir. Sınıfsal çıkarları uzlaştırma düşüncesi ve her şeyi planlayarak yönetme amacı, uzmanları reform politikalarının “itici gücü” ne dönüştürmüştür. Yöneticileri hedeflerine ulaştırmada vazgeçilmez birer araç olarak görülen uzmanlar; toplumsal, siyasal ve ekonomik değişimlerin yarattığı yeni politika yapma biçimleri içerisinde politik alandaki etkilerini giderek artırmışlardır.

Yeni Politika Yapma Biçimi ve Değişen Uzmanlık Tanımları

1950’lerden itibaren kitle yapılarındaki çözülme ve iletişim araçlarının gelişimiyle politikanın giderek medyatikleşmesinin yarattığı yeni politika (new politics) yapma biçimi, ABD’de ortaya çıkmış oradan Avrupa ve bütün dünyaya yayılmıştır. Uzmanlığın çok önemli olduğu bu politik süreçte özellikle de seçim kampanyalarında geleneksel partilerin etkinlikleri azalırken televizyon özelinde kitle iletişim araçlarının rolleri belirginleşmeye başlamıştır. Parti örgütlerinin yerlerini uzmanlara bırakmasıyla da Weberyen tanımının dışında farklı bir politik profesyonel kavramsallaştırılmıştır.

Weber’in profesyonellik kavramı kitle partilerinin bir özelliğidir. Avrupa’daki kitle partisi bürokrati kavramı üzerinde konumlanan politik profesyonellik, politik alanın merkezinde önemli bir yer edinmiştir. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kitle partileri gücünü kaybederken amaçları oy toplamak ve iktidarı ele geçirmek olan, kitlelerle toplumsallaşma bağlarını koparmış Otto Kirchheimer’in (1966) “sepet parti” olarak tanımladığı parti yapıları ön plana çıkmıştır. Kirchheimer’in yeni parti türünü Angelo Panebianco (1982) “Profesyonel Seçim Partisi” olarak adlandırmıştır.

Kitle partileri ile profesyonel seçim partileri arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Profesyonel seçim partileri zayıf bir örgütsel yapı üzerine kurgulanmıştır. Bu zayıf örgütsel yapıda seçmenle kurulan bağlar kitle partilerinde olduğu gibi ideolojik kimlik oluşturulması üzerinden değil, seçmenlerden toplanan bağışlarla onların seçim zamanında desteklerini almaktan ibarettir. Profesyonel seçim partilerinin asıl amacı destekçileri ile ideolojik olarak bütünlük oluşturmaktan ziyade onlarla ortak çıkarlar etrafında birleşerek seçimleri kazanmaktır. Liderle özdeşleşmiş, aynı ideolojiye sahip taraftarların oluşturduğu merkeziyetçi kitle partileri politik toplumsallaşma fonksiyonuna sahipti. Parti destekçileri ile aynı ideoloji etrafında uyumlu politik bir kültür oluşturan kitle partilerinde liderle özdeşleşme, liderin sunduğu kültürel ve ideolojik vaatlerden daha önemlidir (Mancini, 2009, s. 282). Ortak bir politik kültür oluşturabilmek için parti içerisindeki bürokratların çalışmaları kitle partileri içerisinde meslekten politikacıların oluşmasını sağlamıştır.

Politik toplumsallaştırma, kültürel uyumlaştırma gibi işlevlerini kaybeden parti yapılarında farklı sınıftan seçmenler arasında oydaşmayı sağlayarak bütünleşmeyi oluşturacak yeni bir uzmanlık tanımına olan ihtiyaç kendini göstermiştir. Uzmanlık bilgisi ile donatılmış teknisyenler olan yeni profesyoneller, Weber’in ekonomik kaynaklar ve yetenekler ile tarif ettiği profesyonellikten oldukça farklıdır. Reklam, halkla ilişkiler ve medya uzmanlarından, kamuoyu araştırmacılarından oluşan yeni profesyoneller, siyasal partiler için çalışmalarının yanında uzmanlıklarını politikanın dışındaki alanlarda da kullanarak ekonomik kazanç elde

etmektedirler. İletişim, pazarlama, halkla ilişkiler deneyimlerini politikaya aktaran yeni profesyoneller için hayatlarının devamı sağlamakta politika tek araç değildir. Yeni uzmanlar, sektörel deneyimlerini ve bilgilerini politikaya aktararak kendi yaşamları için ikinci bir alan açarlar. Böylelikle politika bu kişiler için yaşamsal bir önem olmaktan çıkar (Mancini, 2009).

Weberyan yorumda parti ve lidere koşulsuz bağlı olan kitle partisi bürokrati politik profesyonel, günümüzde pazar piyasasında bugün bir parti veya adaya hizmet sunarken yarın bir başkasına hatta birbirlerinin rakiplerine de hizmet sunabilmektedir. İş gücü piyasasının parçası olan uzman, arz/talep ilişkisi içerisinde isteyen ve karşılığında ücretini ödeyen herkese teknik bilgi verebilmektedir.

Panebianco (1982), uzmanlarla ilgili dönüşümleri profesyonel seçim partileri ile ilişkilendirmektedir. Düşünür, parti yapılarındaki değişim için iki neden göstermektedir: Toplumsal yapıda ve kitle iletişimindeki değişimler. İşgücü bileşimindeki dönüşümler toplumsal yapı üzerinde etkilere yol açmıştır. Farklı meslek grupları içerisindeki seçmenlerin politikaya dair davranışları yapıdaki farklılaşmadan etkilenmiştir. Panebianco, kitle partilerinin en iyi örnekleri arasında gösterdiği işçi sınıfını temel alan Avrupa Sosyalist partilerinin sayısının oldukça azaldığını aynı durumun dini ve kültürel gelenekle şekillenen Katolik partileri içinde geçerli olduğuna değinir. Parti yapılarının değişimi parti aktivistlerinin ve üyelerinin örgütlenmesini de değiştirmiştir. Partilerin kendi üyeleri ile geniş toplumsal kesimlerle kurdukları bağlantıları, aralarında medya, halkla ilişkiler uzmanları, kamuoyu araştırmacıları ve siyasal danışmanların olduğu lider figürüne duyduğu güvenle değil, arz talep ilişkisine göre hareket eden kişiler sağlamaya başlamıştır.

Panebianco'ya (1982) göre değişimin ikinci kaynağı ise televizyondur. Partiler ve seçmenler arasındaki bağı oluşturacak, aralarında geçişkenliği sağlayacak televizyondan yansıyan görüntüler uzmanlık bilgisi ile şekillenmiştir. Seçmen ile parti arasında köprü görevi gören medya araçlarının kullanımının gerekliliği, profesyonelleşme sürecinin temel nedenini oluşturmaktadır (Mancini, 2009: 284).

Siyasal parti yapılarının gerilediği, televizyonla beraber politikanın medyanın süzgecinden yansıyarak ulaştığı bir ortamda seçmene ulaşacak en uygun malzeme "lider" ler haline gelmiştir. "Ünlü bir kişi olarak politikacının yükselişi ile siyasal partilerin düşüşü arasındaki açık kolerasyon" (Postman, 2012, s. 146) politikada lider merkezli döneminin başlangıcının ilanıdır. Politikada kişisel temsilin öne çıkmasıyla karmaşık seçmen davranışları ve çok boyutlu politik gerçeğe, liderlerin kişiliğine indirgenmiştir.

Seçim kampanyalarında "Amerikanvarileşme" veya "Modernleşme" olarak tanımlanan (Swanson ve Mancini, 1996; Negrine, 1997) bu süreçte medyanın pazarlama mantığı içerisinde seçmene sunduğu lider, kararsız seçmenleri sandığa yönlendirip kendi lehine karar verdiren temel motivasyon aracı olmuştur. Uzmanlık bilgisiyle yaratılan imajların ticari bir meta haline getirdiği liderin görünümü, konuşması, becerileri hatta insani zaafı seçmenle bağ kurmasını sağlayan teatral bir sahneyi andıran politikanın dekorlarıdır.

Yeni Politik Seçkinler Olarak Uzmanlar

Kararsız seçmen sayısındaki artış, siyasal partiler arasındaki artan rekabet, uzmanlık bilgisine dayalı olarak farklı toplumsal çıkarları dengeleyecek uzlaşma arayışı politik uzmanları iktidar yapısı içerisinde ayrıcalıklı bir konuma getirmiştir. Politik kararları meşru bir zemine oturtan, ürettikleri siyasalarla politikayı biçimlendiren temel bir güç haline gelen "teknik entelijansiya" olarak tanımlanan (Gouldner, 1979) uzmanlar, yeni politik seçkinleri oluşturmuşlardır.

Seçkinler teorisi, Karl Marx'ın "üretim araçlarına sahipliğine" endekslediği toplumsal sınıf kuramına karşı geliştirilmiştir. Ekonomi temelli sınıfsal yapıya vurgu yapan Marx,

üretim araçlarına sahip olan, azınlık durumunda bulunan egemen sınıfın politik üstünlüğü de elinde tuttuğunu belirtmiştir (Marx, 1999). Sınıflar arası geçişe izin vermeyen kapalı toplumsal yapı çoğunluğun yönetimden dışlandığı, egemen sınıflarla bağımlı sınıfların sürekli mücadelesine sahne olan kapalı bir toplumdur. Seçkinler üzerine yazan teorisyenler, Marx'ın toplumsal sınıfsal kuramını çürütmeyi amaçlamışlardır. Seçkinlerin dolaşımı kavramını ortaya koyarak egemen bir sınıfın olanaksızlığını ve her toplumda fiilen yöneten bir azınlığın olduğunu göstermek istemişlerdir (Keskin, 2011, s. 146). Üretim araçlarına sahip olmakla konumlanan egemen sınıf ile bağımlı sınıf arasındaki mücadelenin belirli bir zaman sonra kapitalist toplumu yok edeceğine dair Marksist öngörüye karşı çıkmıştır.

Seçkin kuramcılar, Marx'da olduğu gibi eşitsizlikleri sorunsallaştırarak azınlık yönetimi üzerinde durmuş olsalar da Vilfredo Pareto ve Gaetano Mosca'nın başını çektiği teorisyenler, ekonomik temelli bir seçkin sınıflandırmasına, üretim araçlarına sahip olmaya bağlanan iktidar konumlanmasına itiraz etmişlerdir. Her iki düşünürü göre yönetici seçkinlerin ve politik sınıfın oluşturduğu azınlık yönetimi toplumun çoğunluğunu tahakkümü altına almıştır (Mosca, 1939; Pareto, 2010). Tahakkümün rızaya dönüştüğü noktada içlerinde bilim adamlarının, entelektüellerin olduğu uzmanlar bulunmaktadır.

Siyasal bilimler literatürü, “seçkin” kavramıyla İtalyan Vilfredo Pareto sayesinde tanışmıştır. Pareto, Marx gibi toplumdaki egemen seçkinleri siyasal iktidarı kullanan kişiler olarak tanımlamış olsa da onun görüşünde seçkin olmada asıl belirleyici olan bireysel başarılarıdır. Bütün beşeri faaliyetlerden en yüksek puana sahip olan kişilerin bir araya gelmesi seçkinleri oluşturmaktadır (Aktaran Bottomore, 1990, s. 8). Bu seçkin tanımı kişisel yeteneklerin üzerinden oluşturulduğu için sınıflar arası dolaşım ile geçişlere de izin veren son derece demokratik bir anlayıştır. Toplumu kitle ve seçkinler arasında ikiye ayıran düşünür, bu ayrımları Marx'ta olduğu gibi mutlak olarak görmeyip dikey geçişlerin var olduğunu belirtir (Pareto, 2010). Marksist anlayışın tam tersi bir şekilde mesleki katmanlaşmada en yüksek değerlere sahip olan ve sayıca çok az olan bu sınıf, seçkinleri oluşturur (Aron, 2000, s. 364). Pareto'da seçkinlik, toplumsal seçkinlerin tümünü kapsadığı gibi yönetici seçkinlerle sınırlıdır. Yönetici seçkinler içerisinde de zamandan zamana, mekandan mekana farklılıklar gösteren, iktidar kullanımında etkin olan, siyasal iktidarı doğrudan kullanan bir “iç grup” ve iktidar üzerinde etkili olan “dış grup” bulunmaktadır (Kapani, 2002, s. 116). Uzmanlık bilgisine sahip olan, iktidar yapıları içerisindeki halkalar arasında geçişkenliği ve söylemsel bütünlüğü sağlayan uzmanlar, yönetici seçkinliğin dış halkasını temsil etmektedir.

Seçkin kuramının bir diğer önemli düşünürü Gaetano Mosca, toplumsal güç kaynağı olarak bilgiyi vurgular (Mosca, 1939). Toplumun tasarlanmasında ve dönüşümündeki etkinliği ile bilgi aynı zamanda politik organizasyonun işleyişini düzenlemektedir. Pareto gibi azınlık yönetimine değinen Mosca, toplumu, azınlığı oluşturan yönetenler ve kalabalık yığınlardan meydana gelen yönetilenler olarak ikiye ayırır (Kapani, 2002, s. 112). Mosca'ya göre iktidar maddi ve entelektüel güçlerden oluşan bir aygıttır. Bu doğrultuda iktidar yapısı içerisinde üst ve alt katmanlar meydana gelir (Mengi, 2004, s. 64). Toplumu yönetecek olan üst katman bunu aracı bir sınıfın desteği olmadan gerçekleştiremez. Gönüllü kulluğu (Boetie, 1995) sağlayan bu yeni sınıf “soya dayalı bir aristokrasinin yokluğunda yeni seçkinler kamusunu” oluşturur (Habermas, 1997, s. 247).

Klasik seçkin kuramları arasında sayabileceğimiz bir diğer isim seçkinlerin bütün toplumlarda var olacağı düşüncesinde olan Robert Michels'dir. Michels (2001), kitlelerinin büyük bir çoğunluğunun kendilerini yönetmesinin imkansız olduğu görüşünden yola çıkarak büyük ve karmaşık örgütlerde sınırlı sayıda üyeden oluşan seçkin kesimin iktidarı elinde topladığını söylemiştir. Bu küçük seçkin azınlığın ayırt edici niteliklerinin başında otoritelerini sağlamlaştırarak karar verme süreçlerindeki egemenliklerini sürekli kılmaya çalışmaları gelmektedir. Siyasal partiler ve sendikalar üzerine incelemeler yapan Michels,

yönetici grubun oligarşi oluşturma eğilimini “Olgarşinin Tunç Yasası” kavramıyla ortaya koymuştur.

İtalyan düşünür Antonio Gramsci, yönetici sınıfın sadece ekonomik ve politik araçlarla toplumu yönetemeyeceğini, hegemonyanın üretiminin iktidarın inşasını sağlayacak olan uzlaşımın en önemli aracı olduğunu belirtmiştir. Gramsci, kilise, medya, siyasi partilerin oluşturduğu hegemonya araçlarının kullanımında entelektüellere özel bir rol verir (Gramsci, 1985).

Politikanın asıl gerçeğinin, bölünmüş insanların kendi ortak iradelerini uyandırma ve örgütlenme olduğunu ifade eden Gramsci’ye göre entelektüeller, politik partilerde aracılık işlevlerini yerine getirirler. Basit üyeler ve toplumsal tabanı örgütleyen güçten sonra politik partilerin üçüncü tabakasını temsil eden entelektüeller, yönetenler ve yönetilenler arasında birleştirici rol oynarlar. Belirli bir toplumsal grubun içerisinden çıkan kendi işlevlerinin bütünlüğünü ve bilincini ileten bu kişiler, *organik entelektüelleri* oluştururlar (Aktaran Keskin, 2011, s. 149). Egemen bir güç olan iktidarın rıza üretmesini sağlayan, organik entelektüellerin kültürel sermayesidir. Kültürel sermaye, ekonominin kapitalist üretim mantığının işleyişini kolaylaştırırken, egemen toplumun dünya görüşünün de sivil toplum alanı içerisinde yayılmasına neden olmaktadır. Üst yapı ile alt yapının birleştiği nokta olan “tarihsel blok” (Gramsci, 1971, s. 360) içerisinde yönlendiren, eğiten, örgütleyen ve sınıf bilinci oluşturan entelektüeller bulunmaktadır.

Giderek büyüyen bir erk haline gelen devletin ekonomik ve siyasi varlığını devam ettirebilmesi, toplumsal çeşitliliğin artmasıyla beraber farklı uzmanlık alanlarına olan ihtiyacın giderilmesine bağlı hale gelmektedir. Bu ihtiyaçlar entelektüellerin “işlevselliğini” ön plana çıkarmış, devlet ve bürokraside tarihsel blok içerisinde değişen şartların ortaya çıkardığı organik entelektüellerin gerekliliğini göstermiştir. Tarihsel ve sosyolojik dönüşümlerin üst yapıya olan etkileri, toplumun düzenini örgütleyecek organik entelektüellerin uzmanlaştıkları alanlarda sınıfsal ihtiyaçlar bağlamında şekillenmesine neden olmuştur (Gramsci, 1971).

Devletin işlevsel rollerindeki büyük artış, sermayenin çıkarları doğrultusundaki yapılanma anlayışla birleşince bilimsel-kültürel alanlarda uzmanlık gerektiren işbölümü zorunluluk haline gelmiştir. Devletin toplumsal ve ekonomik yaşamda varlığının giderek genişlemesi yeni uzmanlık biçimlerini yaratırken aynı zamanda entelektüelin konumunun ve özerkliğinin de sorgulanmasına neden olmuştur. Gramsci, yaşanan bu dönüşüm sürecini “mutlak“ entelektüelden “uzman” entelektüele geçiş olarak ifade eder. (Gramsci, 1971, s. 117). Politik/güç iktidar mücadelesinde entelektüeller, etik-politik aşamada önemli görevler üstlenerek üretim, kültür ve politik alanlarda örgütleyici işlevleri yerine getiren toplumsal tabakadır.

Seçkin kavramını 20. yüzyılda inceleyen en önemli düşünürlerden biri C. Wright Mills’tir. Mills, “iktidar seçkinleri” kavramı ile seçkinler konusuna yeni bir bakış açısı kazandırır. Marx’tan esinlenmekle beraber düşünür, seçkinliği sadece ekonomik paradigmalarda sınırlandırmaz askeri ve politik unsurları da seçkin tanımının içerisine yerleştirir. Beyaz saraya bağlı yönetim seçkini, Pentagona bağlı askeri seçkinler ve büyük şirketlerin yöneticilerinden oluşan ekonomik seçkinler, Mills’in sınıflarını oluşturan troykadır. Seçkinlerin, ekonomik, siyasi, askeri gücü elinde bulundurması yönetme gücüne sahip olması için yeterli değildir. Seçkinlerin, yönetim aygıtının etkili bir şekilde çalışabilmesi için içinde halkla ilişkilerin de olduğu çeşitli alanlardan gelen uzman danışmanlardan oluşan iktidar sahiplerine yakın, onları yönlendirebilen, kitlelerde çeşitli hisler uyandırabilen kişilere yani “ iktidar teknisyenlerine” (Mills, 1974, s. 9) ihtiyaçları vardır. Yönetimin işlerliğini sağlayan teknisyenler, iktidar aygıtının önemli bir halkası haline gelmiştir. İktidar ağının bir

parçası olan seçkinleri daha iyi tanımlayabilmek adına geliştirilen “halka modeli”, uzmanların seçkiler kategorisi içerisinde nasıl yer aldığını göstermektedir. Merkezinde ekonomik güce sahip olan zenginlerin ve onlara ait toplumsal-kültürel bağların bulunduğu halkanın merkezinin dışında ağırlıklı olarak ekonomi sektöründen gelen üst düzey yöneticiler yer alır. Hizmet sınıfı işlevi gören ve toplumsal değerlerin eşit dağıtıldığı izlenimi uyandıran grup üçüncü gruptur. Halkanın en dışında ise teknokratların ve hizmet verenlerin yapacakları faaliyetleri düzenleyen bilgi ve iletişim gücü bulunmaktadır. Bilim, medya, kültür, teknik gibi farklı alanlardan gelen uzmanlardan oluşan bu seçkin topluluk, kültürel sermayeleriyle diğer halkları birbirine bağlayarak halkalar arasında iletişim kurar ve ortak politik bir söylemin geliştirilebilmesi için çaba sarf ederler (Keskin, 2005, s. 56).

Mills’in seçkinliğe getirdiği bir diğer merkezi kavram seçkinlerin “türdeşliğidir”. Askeri, siyasal, ekonomik seçkinlerin oluşturduğu iktidar seçkinleri arasında karşılıklı etkileşim, işbirliği ve uyum bulunmaktadır. Seçkinler ortak idealler ve hedefler konusunda beraber ilerleyebilmekte, benzer özgeçmişleri ile benzer paydalar altında buluşabilmektedir. Aralarında net ayrımlar bulunmayan iç içe geçmiş seçkinler, evlilik, kişisel ilişkiler gibi unsurlarla sosyal yaşamlarında da türdeşliği yaşayabilmektedir.

Amerika’daki siyasal iktidar sorununa odaklanan Mills, seçkinlerin belirli bir sınıftan olmanın bilincini taşıyan, aynı işi yapmasalar da benzer sosyo-ekonomik şartları taşıyan, benzer işlerde çalışıp benzer şekilde düşünen kişiler olduğunu iddia etmiştir (Mills, 1974, s. 18). Yazar, buna kanıt olarak da iktidar seçkinlerinin üyelerinin büyük bir kısmının ailesinin akademisyen ya da iş adamı olmasını, çoğunun benzer üniversitelerde iyi eğitimler almasını, doğum yerlerinin ve gittikleri kiliselerin benzer olmasını göstermiştir (Mills, 1974). Birlikte yaşamının bilincine sahip olan seçkinler, toplumsal köken, aldıkları kaliteli eğitim ve ortak demografik etkenlerle ayrıcalıklarını türdeşlikle birleştirmişlerdir. Mills gibi seçkin kuramının 20. yüzyıldaki bir diğer önemli düşünürü olan Ursula Hoffmann-Lange türdeşliği yansıtan bu unsurlara “ortak dil ve söylemi” geliştiren “kariyeri” de eklemiştir (Hoffman-Lange, 1992).

Berber olma ve hareket etme duygusunun yarattığı yapısal türdeşlik uzmanların politik bir sınıf içerisinde konumlanmasına neden olmuştur. Kendileri yönetmemekle beraber politik alandaki özerk konumları (Fischer, 1990, s. 22), iktidar mekanizması içerisinde karar mercilerine olan yakınlıkları onları seçkin ve türdeş kesimin üyesi haline getirmiştir. Sınıf bilincini de içlerinde barındıran bu kişiler zaman içerisinde yeni politik seçkinleri oluşturmaya başlamışlardır. Siyasal kampanya yönetimindeki etkinlikleri, iktidar-yönetici kesim ile yönetilenler arasındaki siyasal kararları meşrulaştıran aracı rolleri, siyasal kadrolara olan etkileriyle hiçbir kesimin ulaşamayacağı olanaklara sahip olan uzmanlar, politikanın yeni “ruhban sınıfını” oluşturmuşlardır (Aktaran Dubeil, 1998, s. 13).

Bilim ve politika arasında kurulan yakın ilişkinin sağlayacağı tarafsız bakış açısının devlet yönetimini kolaylaştıracağına dair inanç, uzmanları ayrıcalıklı bir konuma getirmiştir. Teknik bilgi ile yapılandırılmış politik alanın yeni aktörlerinin artan etkilerine rağmen medyada görünür olma çabaları ise üzerlerinde yapılan tartışmaların gittikçe artmasına neden olmuştur. Guy Debord’a göre uzmanlar, kendi alanlarında sahip oldukları bilgi ve tecrübeleri politikacıların hizmetine sunarken sadece politik kararları meşrulaştırmamışlar aynı zamanda kendi meşruiyetlerini de sağlamaya çalışmışlardır. Ekranın büyüdü dünyasında, gazete köşelerinde her gün milyonlarca insana ulaşarak tanınırlıklarını artırmayı amaçlamışlardır (Debord, 2006).

Öz çıkar ilişkileri ile hareket eden uzmanlarla ilgili eleştirilerin temelinde profesyonelleşen politikada, sivil değerler, politik katılım gibi politikanın ana aktörlerinin yerlerini bilimsel argümanlara bırakması gelmektedir. Leon Mayhew’un “yeni kamu” (1997) olarak tanımladığı bu alanda politika, kurallarını seçkinlerin belirlediği, sokaktaki sıradan

insanların ise sadece kararları onaylayabildiği bir sahne düzeni olarak öngörülmüştür. İknanın rasyonelleşmesi toplumu bir arada tutan unsurları güçsüzleştirirken iletişim alanında güven duygusunun zedelenmesine yol açmıştır. “Etkiye güven” (Mayhew, 1997) olarak adlandırılan bu sürecin sonunda günlük hayatın bağlarından ve sorunlarından koparılan “yeni kamu” oluşmuştur. Bilim ve politika arasındaki yakın işbirliğinde kamuoyunun geri plana itilerek teknokratik karar almanın merkezileşmesi, yanlış bilince sahip bir halk kitlesi ortaya çıkarmıştır (Habermas, 1984). Modern hayatın teknoloji temelli inşa edildiğini belirten Habermas, bilimin artan egemenliğinin yol açtığı teknokratikleşmenin kamusal alanın çöküşüne yol açarak halkı politikasızlaştırdığı tespitinde bulunur (Habermas, 1984). Profesyonelleşen kitlesel ikna faaliyetleri politikanın da insansızlaştırılmasına yol açmıştır. Uzmanların politikayla olan ilişkilerinin demokrasinin işleyişi açısından ortaya çıkartabileceği sorunlara dair endişeler, bilim ve teknolojinin sebep olduğu felaketlerle birleşince uzmanlara duyulan güven azalmış ve uzmanların nesnelliği sorgulanmıştır. Aynı durum politika ve politik kurumlar içinde geçerlidir. 1960’larda uzmanlık kadar üst politikanın aktörleri olan siyasal partiler ve kurumlar (Beck, 1999) eleştirilmeye başlanmış, politikanın geleneksel aktörlerine olan bağlılık azalırken “kendiliğinden harekete geçen yurttaş” (Dalton, 1996) toplumsal hareketler ve yurttaş inisiyatifleri gibi geleneksel olmayan katılım biçimlerine yönelmiştir. Uzmanların politik kadrolara sundukları hizmetler ile yurttaş katılımı arasındaki gerilim, politikanın yeni seçkinlerinin artan etkilerinin kamusal meşruluğa sahip organları tehdit ettiğine yönelik endişeleri giderek yaygınlaştırmıştır. Bu iki taraflı endişe ve gelişme “politikanın bilimselleşmesi” ile eş zamanlı olarak “bilimin politikleşmesi” şeklinde yorumlanmıştır (Keskin, 2011, s. 10-12).

Profesyonelliği eylemlerin sağlayacağı itibar gücüyle ilişkilendiren Ivan Illich, eğitimden politikaya kadar birçok alanda profesyonel konumda bulunanlar hakkında eleştiriler getirmiştir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısını “körelten meslekler çağı” olarak tanımlayan Illich (Illich, 1994), uzmanlar eliyle düzenlenen ve özgürlüklerin ortadan kalktığı toplumda insanların birer tüketim robotu haline getirildiklerini belirtir. Illich’e göre sürekli arzulanan ve ihtiyaç duyulan ürünler, iletişim mühendisleri tarafından tüketiciler için tasarlanmış ve standartlaştırılmıştır (Illich, 2000, s. 23). Her biri kendi alanında uzman olan profesyoneller, ihtiyaçları şekillendirerek piyasaya bağımlı bireyler yaratırlar. Toplumsal yabancılaşmanın artarak bireysel özgürlük alanlarının ortadan kalktığı bu yapının ortaya çıkmasında yazarlardan, doktorlara, diplomatlara kadar uzanan profesyoneller kilit rol oynamaktadırlar (Illich, 2010).

Öz çıkar ilişkisi ile hareket eden uzmanlarla ilgili yapılan eleştirilerin bir kısmı entelektüellikten uzmana doğru dönüşümde yaşanan eleştireliliğin ve özerkliğin kaybolmasıyla ilgilidir. Pierre Bourdieu, bütün entelektüellerin ortak özelliği olarak “güç alanına” dahil olmalarını göstermiştir (Bourdieu, 1988). Entelektüeller, ekonomik, politik iktidar alanları içerisinde kültürel sermayeleri ile farklı bir iktidar yapısının oluşmasına neden olmuşlardır. Hizmet sektörünün gelişimi uzmanlık bilgisinin danışmanlık hizmeti adı altında kullanımını yaygınlaştırırken üniversitede kariyer olanaklarının yetersizliği de piyasa bağımlı entelektüelleri yaratmıştır. Pazarın üniversite üzerinde denetim kurma çabasıyla beraber sektörün ihtiyaçlarını cevap verebilecek istatistikçilerin, kamuoyu araştırmacılarının, halkla ilişkiler uzmanlarının, spin doctorların yetişmesi için yeniden dizayn edilen üniversite müfredatları oluşturulmuştur. Akademisyenler, ritüalizme yakalanarak kendilerini yenilemeye engel olan bir döngünün içerisinde kimliksizleşmiş ve kendilerine yabancılaşmışlardır. Kimliksizleşen ve kendine yabancılaşan bilim insanları benliklerini medya önünde güçlendirmeyi denemişler, gazetelerde, televizyonlarda geniş kitlelere ulaşım, fikirlerini yayarak tanınma arzularını da böylelikle gidermeye çalışmışlardır (Vergin, 2011, s. 59-60).

Bu süreçte rekabet piyasasının uzmanı haline gelen entelektüeller, geniş ufuklu eleştirel yeteneklerini kaybetmeye başlamışlardır (Manheim, 2002, s. 62).

Gösterinin otoritesi sayesinde efendisine hizmet eden, yalan söyleyerek de olsa uzmanlık pratiğini geliştiren teknisyenler, insanların kendilerini onların hesaplarına ve bu hesaplarına bağlı yargılarına teslim ettiği (Debord, 1996, s. 130-133) bir ortamda politik yapının işleyişinin en önemli halkası haline gelmiştir. Artan etkilerine paralel olarak uzmanların, özgür düşünme biçimlerini, özerkliklerini, bilim insanı olarak motivasyonlarını kaybederek toplumsal konumlarını korumaktan ötesine gitmediklerine dair eleştiriler kendilerinin sorgulanmasına neden olmaktadır.

Sistematize edilmiş bilgi alanları, ayrıcalıklı ve zahmetli eğitim süreçleri, örgütlenerek belirli mesleki rolleri yerine getirme niteliklerinin yanı sıra sahip oldukları toplumsal kaynakları kullanabilme ve önemli mevkilerde belirli işlevleri yerine getirebilme özellikleriyle uzmanlar, üzerlerinde yapılan bütün tartışmalara rağmen günümüzün seçkinleri arasında sayılmışlardır (Keskin, 2011, s. 11). Değer yargılarından uzak olarak oluşturdukları verilerle politikayı rasyonelleştirerek demokrasinin işlevsel unsuru haline gelen akademisyenlerin, medya uzmanlarının, kamuoyu araştırmacılarının, spin doctorların oluşturduğu profesyoneller/uzmanlar, yeni politik seçkinlerin içerisine dahil olmuşlardır. Sahip oldukları uzmanlık bilgisi onları ayrıcalıklı bir yere konumlandırarak Mosca'nın belirttiği azınlık yönetiminin bir parçası haline getirmiştir. Demokrasinin rekabetçi, liberal ekonomik değerlerle örülmüş yapısı da seçim sandıklarıyla oluşturulmuş bir azınlık yönetiminin aktörlerini doğallaştırmaktadır.

Sonuç

Günümüz modern demokrasilerinde uzmanlar, güç ve iktidar yapısı içerisinde önemli konumları işgal etmektedir. Uzmanlar, politik, ekonomik ve askeri çevrelerden oluşan yönetici sınıfla iç içe geçmiştir. Yönetici sınıfın bir parçası olarak uzmanlar, iktidarın oluşumunu ve gücünün sürekliliğini güvence altına almaktadır. Bu güvencenin temelinde uzmanların sahip olduğu bilgi ve iletişim gücü gelmektedir. Toplumun bütün kılcal damarlarına sızmış olan uzmanlar, ekonomik, kültürel ve politik sistemler hakkında en önemli bilgilere sahip topluluktur. Aynı zamanda uzmanların çalıştıkları enstitüler ve kurumlar, seçkinler ağının bir tür eşgüdüm merkezidir.

Toplumda stratejik konumları ellerinde bulunduran profesyoneller, yönetici sınıf açısından alanlarında uzman iktidar teknisyenleridir. İlk kez Weber'in ele aldığı anlamda profesyonellikten itibaren bu uzmanlar, toplumsal bir güç kaynağı olarak bilgiyi politik organizasyonun düzenlenmesinde kullanmışlardır. Sahip oldukları uzmanlık bilgisi ve politikayı dizayn etmedeki rolleriyle profesyoneller, "yeni politik seçkinler" içerisinde yer almaya başlamışlardır.

Ancak yeni politik seçkinler olarak uzmanlar ile Weber'in uzman olan profesyonelleri arasında belirli farklılıklar mevcuttur. Weberyen yorumda lidere ve partiye sadakatle hizmet eden politik profesyonel, bireysel başarıları ve kişisel yetenekleriyle ön plana çıkmaktadır. Toplumsal dönüşüm bağlamında ortaya çıkan yeni politik profesyonel olan uzman ise sadece kişisel özellikleri ile değil seçkinler ağının diğer üyeleri ile kurduğu ilişkiler ve kamuoyunu yönlendirmedeki etkisi ölçüsünde ele alınmaktadır.

Uzmanlar, sahip oldukları kariyerleri, geçirmiş oldukları iyi eğitim süreçleri, toplumsal alanlarda yerine getirdikleri önemli görevler ve politikanın yönlendirilmesindeki işlevsel rolleriyle ortak nitelikler taşıyan kişilerden oluşmaktadır. Dolayısıyla seçkin kategorisi içinde beraber olabilme bilincine, beraber yaşayabilme ruhuna ve kollektif bir şekilde beraber hareket edebilme motivasyonuna dayalı "türdeşlik" uzmanların ortak özellikleri arasındadır.

Güç/iktidar konumu, itibar, karar alma süreçlerindeki etkileri, meslek ve özerklikleri ile uzmanlar yapısal bir türdeşliği yansıtan birlikte hareket edebilen kişiler haline gelmiştir. Yeni politik profesyoneller olarak uzmanların özgün tarafı ekonomik alandan edindikleri kariyerlerini politikaya aktarabilme becerisidir. Bu beceri doğal olarak rekabeti, kişisel başarıyı ve kendi pazarını yaratmayı öne çıkarırken, “düzen”, “ilerleme”, “planlama” gibi ilk dönem profesyonellerinin sloganlarının anlamını yitirmesine sebep olmuştur.

Kendileri yönetmemekle beraber politik alandaki özerk konumları, iktidar mekanizması içerisinde bilgi sağladıkları karar mercilerine olan yakınlıkları ve karşılıklı bağımlılıkları, uzmanları daima seçkin kesimin üyesi yapmıştır. Ancak 20. yüzyılın başlarında bu üyelik “gönüllülük” ya da “ideolojik yakınlık” üzerinden tanımlanmaktaydı. Aynı yüzyılın sonlarında uzmanlar “müşterilerine” sundukları pazarlama, halkla ilişkiler ve araştırma gibi hizmet kalemlerini bu kez kendileri için kullanmış, özellikle medyada aranan konuklara, köşe sahibi yazara, seçim akşamları yorumcusuna ya da çok satan kitapların yayıncısına dönüşmüştür.

Kaynakça

- Adorno, T. ve Horkheimer, M. (2016). *Aydınlanmanın diyalektiği*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Ağaoğulları, M.A. (2013). *Kent devletinden imparatorluğa*, Ankara: İmge Kitapevi.
- Ahonen, P. Palonen, K. (2001). *Max Weber*, Jyaskyla: Kopijyva.
- Aron, R. (2000). *Sosyolojik düşüncenin evreleri*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Beck, U. (1999). *Siyasallığın icadi*, (N. Ülner, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Boetie, E. De La.M (1995). *Gönüllü kulluk üzerine söylev*, (M. A. Ağaoğulları, Çev.) Ankara: İmge Kitapevi.
- Bottomore, T. B. (1990). *Seçkinler ve toplum*, (E. Mutlu, Çev.) Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Bottomore, T. ve Nisbet, R. (1990). *Sosyolojik çözümlemenin tarihi*, (M. Tuncay ve A. Uğur, Çev.) Ankara: V yayınları.
- Bourdieu, P. (1988). *Homo Academicus*, Stanford California: Stanford University Press.
- Dalton, R. J. (1996). *Citizen politics: public opinion and political parties in advanced industrial democracies*, Chatham House: Chatham NJ.
- Debord, G. (2006). *Gösteri toplumu*, (A. Ekmekçi ve O. Taşkent, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dewey, J. (1927). *The public and its problems*, New York: Holt.
- Dubiel, H. (1998). *Yeni muhafazakarlık nedir?*, (E. Özbek, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Etzemüller, T. (2009). *Die ordnung der moderne: social engineering im 20. Jahrhundert*, Bielefeld: Transcript Historie.
- Fischer, F. (1990). *Technocracy and politics of expertise*, London: Sage Publications.
- Gramsci, A. (1971). *Selection from the prison notebooks*, (Q. Hoare ve G.N. Smith, Çev.) London: Lawrence and Wishart.
- Gramsci, A. (1985). *Aydınlar ve toplum*, (V. Günyol vd. Çev.) İstanbul: Alan Yayınları.
- Gouldner, A.W. (1979). *The future of intellectuals and the rise of the new class*, New York: Oxford University Press.
- Gulbenkian, K. (1996). *Sosyal bilimleri açın*, (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Habermas, J. (1992). *Rasyonel bir topluma doğru*, (A. Çiğdem ve M. Küçük, Çev.) Ankara: Vadi Yayınları.
- Habermas, J. (1984). Siyasal katılım kendi başına bir değer mi? (T. Bora, Çev.) *Toplum ve Bilim, Güz*, (27), 37-74.
- Habermas, J. (1997). *Kamusal yaşamın yapısal dönüşümü*, (T. Bora ve M. Sancar, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Habermas, J. (2007). *İdeoloji olarak teknik ve bilim*, (M. Tüze, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi

Yayınları.

- Harvey, D. (1997). *Postmodernliğin durumu*, (S. Savrun, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Hoffman – Lange, U. (1992). *Eliten, macht und konflikt in der bundesrepublik*. Opladen: Leske – Budrich.
- Illich, I. (1994). *İşsizlik hakkı*, (D. Keskin, Çev.) İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Illich, I. (2010). *Profesyoneller iktidarı*, (C. Cerit, Çev.) İstanbul: Pınar Yayınları.
- Kapani, M. (2002). *Politika bilimine giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Keskin, F. (2005). Modern demokrasilerde yeni politik seçkinler: think tanklar ve politikadaki rolleri, *Sosyoekonomi dergisi*.(2005-1), 45-59
- Keskin, F. (2011). *Politik profesyoneller ve uzmanlar*, Ankara: De Ki Yayınları.
- Keskin, F. (2014). *Politik iletişim sözlüğü*, Ankara: İmge Kitapevi.
- Kirchheimer, O. (1996). The transformation of western european party system, *Political parties and political development*, Palmimbara L., Weiner M, (Der.), 177-200: Princeton: NJ: Princeton University.
- Luhmann, N. (1983). *Legitimation durch verfahren*, Neuwied.
- Mancini, P. ve Swanson, D. L. (1996). Politics, media, and modern democracy introduction. D.L. Swanson, ve P. Mancini (Ed.), *Politics, media, and modern democracy an international study of innovations in electrol campaigning and their consequences*. 1-26: Westport: Preager Publishers.
- Mancini, P. (2009). Politik profesyonellikte yeni ufuklar. F. Keskin, P. Özdemir (Der.), *Halkla ilişkiler üzerine*, 279-302: Ankara: Dipnot Yayınları.
- Mannheim, C. (2002). *İdeoloji ve ütopya*, (M. Okyayuz, Çev.) Ankara: Epos Yayınları.
- Marx, K. (1999). *Dolaysız üretim sürecinin sonuçları*, (M. Topal, Çev.) İstanbul: Ceylan Yayınları.
- Mayhew, L. (1997). *The new public professional communication and the means of social influence*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Mazzoleni, G. ve Schulz, W. (2009). Politikanın medyatikleşmesi: demokrasiye bir meydan okuyuş mu?. F. Keskin, P. Özdemir (Der.), *Halka ilişkiler üzerine*, 253-279: Ankara: Dipnot Yayınları.
- Mengi, A. (2004). *Platon'un siyasal seçkinler olarak yönetici sınıfı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Meyer, T. (2004). *Medya demokrasisi*, (A. Fethi, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Michels, R. (2001). *Political parties: a sociological study of the oligarchical tendencies of modern democracy*, (E. ve C. Paul, Çev.) Kitchener, Ontario: Batoche.
- Mills, W. (1974). *İktidar seçkinleri*, (Ü. Oskay, Çev.) Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Mosca, G. (1939). *The ruling class*, New York: McGraw Hill.
- Negrine, R. (2007). The professionalisation of political communication in europe. R. Negrine, P. Mancini, H.B. Christina and S. Papatthanassopoulos (Der.), *The professionalisation of political communication*, 27-47: USA: University of Chicago Press.
- Panbianco, A. (1982). *Models of parties*, Italy: II Mulino, Bologna.
- Pareto, V. (2010). *Seçkinlerin yükselişi ve düşüşü*, (M. Zeynep, Çev.) Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Postman, N. (2006). *Teknopoli yeni dünya düzeni*, (M.E. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Postman, N. (2012). *Televizyon: öldüren eğlence*, (O. Akınhay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sartori, G. (tarihsiz). *Demokrasi kuramı*, (D. Baykal, Çev.) Ankara: Siyasal İlimler Derneği Yayım.
- Vergin, N. (2011). Bilim camiası ve tanınma isteği, *Doğu-batı düşünce dergisi*, (7), 43-63.

-
- Walzer, M. (1983). *Spheres of justice a defense of pluralism and equality*, New York: Basic Books.
- Wattenber, M. (1991). *The rise of candidate – centered politics*, Cambridge: Harvard University Press.
- Weber, M. (1986). *Sosyoloji Yazıları*, (T. Parla, Çev.) İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Weber, M. (1996). *Sosyoloji Yazıları*, (T. Parla, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
-